

Associació Internacional de

Ciutats Educadores

30
Butlletí
informatiu
2020

CIUTATS
EDUCADORES PER A
UN MÓN MILLOR

experiència

«Ciudadanos Como Vos»: Medellín reforça la cultura ciutadana per millorar la convivència

Medellín és la capital del departament d'Antioquia a Colòmbia i té una població aproximada de 2.500.000 d'habitants. La cocreació d'una ciutat amable basada en la cultura ciutadana és una prioritat municipal.

«Ciudadanos Como Vos» pretén millorar el clima de convivència a la ciutat a través de la visibilització i el reconeixement públic dels comportaments individuals que contribueixen al bé comú. Per aconseguir-ho, s'aposta pel reconeixement positiu com a element mobilitzador i multiplicador. No es busca posar l'accent en allò extraordinari de les conductes prosocials, sinó més aviat evidenciar que la majoria de les persones a la ciutat ja estan ajudant els altres, resolent els seus conflictes

a través del diàleg i la cooperació, complint les normes i fomentant la confiança mútua.

La majoria de les accions de mobilització tenen lloc a l'espai públic i adquireixen una forma lúdica i festiva. Per exemple, les «comparses de reconeixement» són actuacions musicals per agrair als conductors els seus actes a favor d'una mobilitat segura; les «serenates a demanda» permeten que persones particulars puguin sol·licitar una serenata dedicada a algú del seu veïnat. També es fa lliurament de cultas per part d'agents de trànsit per reconèixer el compliment de normes cíviques: s'han lliurat més de 5.000 «cultas» al carrer i s'han enviat més de 2.000 «fotocultas» per correu postal. Els «experiments socials» promouen que grups de ciutadans prenguin partit a favor de pràctiques prosocials, beneficioses per a la comunitat.

Accions similars són el «bus de la confiança» i les «botigues o paradetes de la confiança», en què els usuaris compren el bitllet o els productes dipositant els imports en una caixa sense cap supervisió. A les 500 paradetes instal·lades a la ciutat s'ha produït un percentatge de pagament del 97%, i del

100% en el bus de la confiança. Amb els fons recaptats es financen projectes d'associacions locals.

Un altre eix important és l'apropiació ciutadana, amb l'objectiu que els missatges i les actituds que es promouen en el projecte siguin debatuts i assumits pel conjunt de la ciutadania. Per a això, s'organitzen «tallers de cocreació ciutadana», utilitzant materials pedagògics especialment dissenyats per a aquesta finalitat, denominats «caixes de ressonància».

A més, per aconseguir una difusió més àmplia de la iniciativa entre la ciutadania, s'ha desenvolupat una estratègia de comunicació pública que inclou vídeos i missatges difosos per xarxes socials, cartells a la via pública, campanyes en mitjans audiovisuals, etc.

La Secretaria de Cultura Ciutadana de Medellín és la responsable de desenvolupar aquesta experiència, iniciada l'any 2018, si bé altres dependències municipals han alineat els seus projectes en coherència.

Presenta: Alcaldia de Medellín

Contacte: Santiago Silva, Secretaria de Cultura Ciutadana

e-mail: cultura.ciudadana@medellin.gov.co

Una estratègia global per valorar, reforçar i visibilitzar els comportaments prosocials que afavoreixen el bé comú i milloren la convivència a la ciutat.

editorial

Iniciem un any especial, atès que la Carta fundacional que ens uneix i constitueix el nostre full de ruta compleix 30 anys des que va ser proclamada en el marc del Primer Congrés Internacional de Ciutats Educadores, celebrat a Barcelona el 1990.

Els municipis són ens vius i en permanent transformació: canvien les persones que els habiten, les necessitats i els reptes per afrontar. Per això, al llarg d'aquests anys, la Carta s'ha revisat en diverses ocasions, ja sigui per incorporar-hi nous temes o per introduir-hi enfocaments diferents derivats dels canvis globals, urbans, socials i educatius que impacten en les ciutats, grans i petites.

Poc més de quinze anys després de la darrera revisió (Gènova, 2004), ens proposem fer una actualització de la Carta amb l'objectiu que continuï essent un element d'inspiració

i mobilització dins de les nostres ciutats, i d'estímul col·lectiu per avançar en la construcció de ciutats millors a través de l'educació. En aquest sentit, la nova Carta es farà ressò del paper clau que juguen les ciutats i l'educació per fer front als reptes globals i poder complir amb l'agenda mundial 2030 per al desenvolupament sostenible.

Per a això, aviat obrirem un procés participatiu perquè totes aquelles ciutats que ho desitgin hi puguin fer aportacions. Aquest procés culminarà amb la proclamació de la nova Carta en el marc del XVI Congrés Internacional que tindrà lloc a Katowice, del 30 de setembre al 2 d'octubre, i al qual esperem que acudeixi una àmplia representació de ciutats de l'Associació.

Confiam comptar amb el vostre equip municipal en aquesta important tasca que ens

proposem dur a terme, perquè la nova Carta de Ciutats Educadores sigui una font d'estímul en el nostre compromís a favor del dret a la ciutat educadora.

Animem també les ciutats a commemorar el 30^è aniversari, el proper 30 de novembre, Dia Internacional de la Ciutat Educadora, donant a conèixer la nova Carta a la ciutat i obrint noves oportunitats i canals de col·laboració entre l'ajuntament i la societat civil, per millorar l'educació a la ciutat i, amb això, acomplir els principis de la Carta.

Secretariat de l'AICE

c/ Avinyó 15, 4ª planta
08002 Barcelona
Tel. + 34 93 342 77 20
E-mail: bidce@bcn.cat

saps que...

★ Donem la benvinguda als municipis de Camargo, Chihuahua, Guimarães, Lloret de Mar, Pampilhosa da Serra, Purísima del Rincón, Torre Vieja, Venado Tuerto i Vila do Bispo, que s'han unit recentment a l'AICE.

★ Més de 150 ciutats de 14 països van participar amb una gran varietat d'actes en la quarta edició del **Dia Internacional de la Ciutat Educadora**, centrada en l'escolta com a motor de transformació social. L'AICE ha dissenyat un joc de cartes per fomentar la reflexió sobre com podem millorar la qualitat de vida i la bona convivència als nostres municipis. Et convidem a veure el **vídeo resum** de la celebració i a baixar el **joc** a: <http://www.edcities.org/dia-internacional-cat-2019/>

★ La ciutat de Tampere acull l'**Assemblea General** i la reunió del Comitè Executiu de l'Associació els dies 26 i 27 de març. Els assistents tenen l'oportunitat de visitar una selecció de projectes educatius locals d'interès.

★ El secretariat de l'AICE ha posat a disposició de les ciutats associades una **Guia Metodològica** per orientar els ajuntaments sobre com passar de la lectura de la Carta a l'acció i, amb això, avançar en la construcció de la ciutat educadora.

★ Ja pots consultar l'**experiència destacada #33: «Classes a peu de carrer»**, d'Andong, una iniciativa que materialitza una aliança innovadora entre les institucions municipals d'educació i el comerç de proximitat local, per oferir espais de formació en temes d'interès per a la ciutadania. Més informació a: <http://www.edcities.org/ca/publicaciones/experiencia-destacada/>

★ 50 ciutats d'11 països són candidates al **Premi Ciutats Educadores 2020** a bones pràctiques d'«Inclusió i democratització de la cultura». Les iniciatives guardonades es presenten en el marc del **XVI Congrés Internacional de l'AICE** (Katowice, del 30 de setembre al 2 d'octubre), amb el lema «Ciutat del canvi com a espai per a la creativitat i la innovació: música, medi ambient, oci educatiu i participació».

★ L'AICE va impartir la **formació «Ciutat educadora i governança local»** a Setúbal al desembre. D'altra banda, l'**Aula Virtual de la Delegació per a Amèrica Llatina** és un espai d'aprenentatge a distància interactiu que permet accedir a coneixements aplicables en la gestió del dia a dia de les ciutats de la regió. Per rebre'n més informació:

aulavirtualaice@rosario.gob.ar

★ Trobades de les xarxes territorials de l'Associació:

- Olot - Ciutats educadores de les comarques de Girona (novembre)
- Pombal - Trobada Nacional de la Xarxa Portuguesa (novembre)
- Lagoa (Açores) - Trobades regional i nacional de la Xarxa Portuguesa (27 i 28 de febrer de 2020)
- Sevilla - XIV Trobada de la Xarxa Estatal: «Ciutats que senten, respiren i abracen» (11-13 de març de 2020).

entrevista

Sr. Hong-jang Kim

Alcalde de Dangjin, República de Corea

Com descriuria la ciutat de Dangjin?

Dangjin està situada al centre de Corea i dos terços de la seva superfície limiten amb la mar. És més gran que Seül i Singapur, amb una superfície de 704 km² i una població de 170.000 habitants. A escala nacional, Dangjin és líder en sostenibilitat i participació ciutadana i és el primer municipi del país que gaudeix d'autonomia energètica. D'altra banda, el Govern local està reforçant les seves polítiques amigues de la infància i de les dones i també està treballant per convertir-se en una ciutat segura i creativa, que fomenti l'educació al llarg de la vida.

Dangjin és una ciutat que ocupa un territori molt extens, on conviuen les realitats urbana i rural. Quines iniciatives s'hi duen a terme per despertar el sentit de pertinença i fomentar la convivència?

El 2014 vaig iniciar el meu mandat com a sisè alcalde electe de Dangjin instaurant un sistema d'autonomia ciutadana. Al principi hi vaig trobar resistències i obstacles, la qual cosa era comprensible, perquè es tractava d'un concepte totalment nou per a la ciutadania... Dangjin és la primera ciutat de Corea amb un sistema d'autonomia ciutadana que serveix d'excel·lent model. Es tracta d'un sistema participatiu per a la ciutadania i els propietaris que es canalitza a través d'assemblees generals de veïnes i veïns, celebrades tant en barris del centre de la ciutat com a les àrees rurals. En aquestes reunions, el veïnat aprova els seus propis programes i decideix conjuntament com els implementarà, de manera que es forja un sentit de responsabilitat ciutadana més

accentuat i s'aconsegueix una participació activa.

Actualment, hi ha en marxa catorze programes d'autonomia ciutadana. El 2019 alguns dels projectes que s'hi van dur a terme van consistir en la reconversió de zones en desús en espais per als i les joves i les dones, i també en la transformació d'un parc antic i deteriorat en un parc per a les famílies. Gràcies a aquest sistema, espais del municipi que estaven abandonats s'han reinventat i la ciutat en general ha experimentat un canvi positiu de la mà de la ciutadania.

Per què considera l'educació important per a la seva ciutat?

Com a alcalde de Dangjin, crec que l'educació és la clau per aconseguir un model social sostenible que connecti amb les generacions passades, presents i futures. Per a això, els membres de la societat, és a dir, els i les ciutadanes han de desenvolupar capacitats que els permetin tirar endavant en el seu dia a dia i en l'entorn laboral... En un món on les normes socials, econòmiques i polítiques estan en constant procés de redefinició, l'aprenentatge ha de ser continu i prolongar-se al llarg de tota la vida. Cada vegada són més les ciutats que reivindiquen l'educació al llarg de la vida i que s'han transformat en ciutats educadores, com ho ha fet Dangjin.

Dangjin ha acollit la IX Trobada de la Xarxa Àsia-Pacífic de l'AICE, que ha versat sobre el desenvolupament sostenible. Com s'incentiva des del govern local la corresponsabilitat vers un model de ciutat més sostenible?

Actualment, totes les comunitats del món s'enfronten a una crisi mediambiental: els residus que es generen just davant de casa nostra poden viatjar més enllà de la nostra ciutat i acabar a l'altra punta del món; l'energia basada en el carbó retorna a nosaltres en forma de partícules de pols... Així doncs, què hi podem fer? Per abordar aquesta crisi podem contribuir a la presa de consciència de la ciutadania de la necessitat de canviar els hàbits de conducta i, en aquest aspecte, el paper de l'educació és clau. Amb la intenció d'esdevenir la primera ciutat de Corea energèticament autònoma, l'Ajuntament va crear l'Agència Municipal Energètica, amb la qual col·labora per a la promoció de programes de formació relacionats amb els àmbits de l'energia, l'educació cívica i el medi ambient.

Vivim en una societat individualista i consumista, què poden fer les autoritats locals per promoure la solidaritat i un estil de vida responsable i sostenible?

L'individualisme afebleix la comunitat en una societat capitalista i competitiva. Hem d'admetre que tots som responsables del col·lapse social provocat pel consum desmesurat. En aquest context, els governs locals han d'impulsar polítiques educatives que suscitin competències, tècniques, valors, actituds i comportaments que ajudin la població a desenvolupar un sentiment de pertinença a les comunitats locals i internacionals i a saber prendre les decisions adequades. L'educació és l'instrument més potent per canviar la societat.

Dangjin va entrar a formar part de l'AICE el 2015. Quines van ser les seves motivacions? Quins avantatges aporta formar part d'aquesta xarxa? Quins impactes positius ha tingut a la ciutat la introducció de l'enfocament de ciutats educadores en la governança local?

L'Ajuntament de Dangjin reconeix la urgència de passar a l'acció per construir un futur sostenible. Tot i que els governs estatals són els principals responsables dels objectius de desenvolupament sostenible, a la pràctica, la seva consecució és a les mans de les administracions locals. Els governs municipals són els més propers a la ciutadania, per la qual cosa estan més ben posicionats per connectar els objectius internacionals amb les comunitats locals.

La política educativa és indispensable per modelar la identitat, el paper i el futur d'una ciutat i l'AICE mostra el camí que cal seguir en aquest terreny. La Carta de Ciutats Educadores és un compromís que totes les ciutats adherides adquireixen. Sobre la base d'aquesta Carta, el Govern de Dangjin ha reforçat les seves institucions i polítiques educatives i ha implementat bones pràctiques gràcies a l'intercanvi i a la comunicació amb altres ciutats membre. Com a alcalde, m'acullo concretament a un dels valors de la xarxa i miro de posar-lo en pràctica: prioritzar sempre les activitats i les iniciatives centrades en les persones.

Més informació a www.edcities.org

---

experiència

Rivas Vaciamadrid se suma al Projecte 50/50 d'estalvi energètic en centres educatius

Rivas Vaciamadrid és un municipi de l'àrea metropolitana de Madrid amb una població de 90.993 habitants. Amb una mitjana d'edat de 32 anys, és la localitat de més de 20.000 habitants de la regió amb la població més jove.

El projecte d'estalvi i eficiència energètica als centres escolars públics d'educació infantil i primària de Rivas Vaciamadrid es basa en la metodologia dels projectes 50/50. Aquest model, sorgit el 1994 a Alemanya, proposa que per fomentar el canvi d'hàbits i la implicació activa de la comunitat educativa, el 50% de l'estalvi energètic generat es destini al centre educatiu, mentre que el 50% restant reverteixi en l'administració responsable de pagar els subministraments (l'ajuntament, generalment). Un total de 109 ciutats europees estan implementant aquest projecte. A Rivas, el projecte incorpora com a particularitat que el 50% de l'estalvi que correspondria a l'Ajuntament es reinverteixi en millores en eficiència energètica al mateix centre educatiu.

El projecte arrenca amb una convocatòria pública. Els centres interessats han de constituir un equip energètic (EE) format, com a mínim, per dos representants per classe dels cursos de 4t, 5è i 6è de primària, professorat interessat, conserge i personal dels serveis de neteja i de menjador, a més d'un mínim de dues famílies voluntàries.

Després d'una auditoria energètica realitzada conjuntament entre tècnics municipals i l'EE, la comunitat educativa participa en una acció de capacitat en estalvi energètic i sostenibilitat. Amb el professorat es desenvolupa un procés de transferència tècnica, amb materials per

facilitar la implementació del projecte. A continuació, l'EE inspecciona l'edifici escolar i avalua els diferents aspectes que influeixen en el consum energètic. Amb les dades obtingudes proposen solucions, les quals es comparteixen amb la resta de l'escola amb la finalitat de motivar-ne la posada en pràctica. Després de cada període d'aplicació del projecte, es calcula i s'informa de l'energia, el CO₂ i els diners estalviats per destinar-los a les finalitats establertes.

En la primera edició del projecte, celebrada el curs 2018/2019, van participar deu escoles i va resultar en una reducció de 170,06 tones d'emissions de CO₂ i un estalvi conjunt equivalent a 47.459,39 euros. D'aquesta xifra, els centres van rebre el 50% en concepte de premi, i la destinació d'aquests fons és la que estableix cada Consell Escolar. Pel que fa al

Implicació de tota la comunitat educativa en l'estalvi d'energia i aigua a través de la sensibilització i el canvi d'hàbits.

50% restant de l'Ajuntament, es va destinar a millores en el sistema de control de les calderes de gas, la instal·lació de comptadors d'aigua per regular el control en temps real i de termòstats en zones comunes.

En l'àmbit qualitatiu, el projecte ha promogut la conscienciació i el desenvolupament de comportaments favorables a l'estalvi energètic. Des d'accions de sensibilització i incidència (decàlegs de bones pràctiques, racons didàctics, «patrolles verdes», tramesa de comunicats a les famílies, cartes al Govern), fins a millores operatives (brides per controlar el temps de tancament de les aixetes automàtiques, recollida de l'aigua sobrera del menjador per a la seva reutilització o el pujament de les persianes). A més, el projecte ha afavorit la interacció entre diferents actors de la comunitat educativa i ha permès diagnosticar i operativitzar millores físiques en les instal·lacions per optimitzar l'eficiència energètica.

Per a futures edicions es preveu dissenyar una aplicació web amb l'objectiu de facilitar el monitoratge permanent de les dades de consum energètic i de l'estalvi generat.

Presenta: Ajuntament de Rivas Vaciamadrid
Contacte: Sra. Abril Barceló Candela, Coordinadora de serveis, Àrea de Ciutadania Activa
e-mail: abarcelo@rivasciudad.es

